

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ І ТЕХНОЛОГІЙ У
ТВАРИННИЦТВІ

Кафедра гігієни тварин та
ветеринарного забезпечення
кінологічної служби НПУ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до виконання програми навчальної практики дисципліни
«Гігієна тварин і ветеринарна санітарія»
для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 211 (Н6) «Ветеринарна медицина»

м. Кам'янець – Подільський
2025 рік

Укладачка:

Світлана ЛАЙТЕР-МОСКАЛЮК

*доцентка кафедри гігієни тварин та ветеринарного
забезпечення кінологічної служби НПУ,
кандидатка ветеринарних наук*

***Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Закладу вищої освіти «Подільський державний університет»
(протокол № 4 від 28 травня 2025 року)***

Рецензенти:

Юрій ПЕРКІЙ,

*завідувач лабораторії ветеринарної санітарії та експертизи продуктів
тваринництва Тернопільської дослідної станції Інституту ветеринарної
медицини НААН кандидат ветеринарних наук, старший науковий співробітник*

Сергій КЕРНИЧНИЙ,

*кандидат ветеринарних наук, доцент Закладу вищої освіти «Подільський
державний університет»*

Методичні рекомендації до виконання програми навчальної практики з дисципліни «Гігієна тварин і ветеринарна санітарія» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 211 (Н6) «Ветеринарна медицина. Світлана ЛАЙТЕР-МОСКАЛЮК Кам'янець-Подільський: ЗВО «ПДУ», 2025. 14 с.

Методичні рекомендації розраховані для здобувачів вищої освіти спеціальності 211 «Ветеринарна медицина» в яких розглянуто теми навчальної практики з дисципліни «Гігієна тварин і ветеринарна санітарія». У рекомендаціях висвітлено тему та мету, матеріальне забезпечення, місце проведення, перелік практичних завдань. Методичні рекомендації містять контрольні питання та список літератури.

Вступ.

Метою практики є вироблення практичних навиків студента для проведення санітарно-гігієнічної оцінки території тваринницької ферми щодо місця розташування відносно населеного пункту, проїзних доріг, наявності зелених насаджень, огорожі, санпропускника, дезбар'єру, зонування території ферми, тип забудови, наявність вигульних майданчиків, стан під'їзних доріг; санітарно-гігієнічної оцінки тваринницького приміщення (бальної оцінки мікроклімату, ефективності роботи системи вентиляції та каналізації); санітарно-гігієнічної оцінки кормів та годівлі тварин (стан кормового двору, зберігання різних видів кормів, способів приготування кормів до згодовування та їх роздачу, визначення якості різних видів кормів органолептичним методом); санітарно-гігієнічної оцінки вододжерела, води та системи водопостачання у господарстві; ветеринарно-санітарної оцінки гнійового господарства (прибирання та зберігання гною), методів утилізації трупів тварин.

Під час навчальної практики студент повинен ознайомитись з організацією проведення дезінфекції, дезінсекції та дератизації тваринницьких приміщень, вміти розрахувати потребу дезінфікуючих засобів, інсектицидів та ратицидів для конкретного приміщення.

Обсяг навчальної практики складає 15 годин, під час яких проводиться три заняття якими передбачено виконання відповідних практичних завдань та даються методичні рекомендації по їх виконанню. Кожне заняття навчальної практики включає тему та мету, матеріальне забезпечення, місце проведення, перелік практичних завдань. Виконання практичних завдань здійснюється під контролем викладача, який в кінці заняття оцінює роботу кожного студента в основу якої покладено засвоєння і виконання практичних завдань.

Перед початком навчальної практики слід ознайомитися з технікою безпеки і правилами поведінки у тваринницькому приміщенні. При проведенні ветеринарно-санітарних досліджень приміщень слід виключити можливість травмування людей тваринами. При проходженні навчальної практики студенти зобов'язані бути одягненими в халати і шапочки. Біля тварин слід поводитись сміливо, спокійно, впевнено і лагідно. Якщо дослідження проводиться поблизу тварини, то її окликають і заспокоюють. Забороняється грубе поводження з тваринами. Не допускається також робити поряд з твариною різкі рухи, раптово доторкатися до її тіла, особливо області паху, тазових кінцівок, присідати чи опускатися на коліна біля великих тварин.

Заняття 1

Тема: Санітарно-гігієнічна оцінка території тваринницької ферми та конкретного тваринницького приміщення.

Мета: Проведення санітарно-гігієнічної оцінки території тваринницької ферми, санітарно-гігієнічної оцінки тваринницького приміщення (бальної оцінки мікроклімату, ефективності роботи системи вентиляції та каналізації).

Матеріальне забезпечення: термометри, психрометри, анемометри, кататермометри, секундоміри, рулетки, мірні палки, 0,005н розчин бариту, шприц Жане, газоаналізатор УГ-2, люксметр, чашки Петрі з МПА.

Місце проведення практики: Територія та приміщення для утримання тварин навчально-науково-виробничої клініки ЗВО «ПДУ». На період роботи двері приміщення зачиняють, тварин розташовують на свої місця.

За результатами досліджень складається акт санітарно-гігієнічного обстеження приміщення за наведеною формою (схема 1).

Схема 1

Ветеринарно-санітарне обстеження тваринницької ферми та приміщення

Обстеження проведено _____
(дата обстеження)

Назва господарства _____

Район _____

Область _____

Розміри території ферми _____

Рельєф території ферми _____

Напрямок переважаючих вітрів _____

Загальна площа ферми, м² _____

Площа м² на 1 тварину _____

Обстежувався об'єкт _____ на _____ голів

(корівник, свинарник, конюшня, вівчарня, пташник)

Побудовано за типовим проектом № _____

Загальна характеристика і розміри приміщення: довжина _____ м,

Ширина _____ м, висота _____ м.

Площа: загальна _____ м², корисна _____ м², на 1 голову _____ м².

Кубатура приміщення: _____ м³, корисна _____ м³, на 1 голову _____ м³.

Конструктивні рішення будови:

Фундамент _____
(тип, матеріал, глибина закладки)

Стіни _____

Перекриття _____
(тип, горіщне, без горіщне, суміщене, утеплення, наявність конденсату)

Підлога у приміщенні _____
(матеріал, конструкція, санітарний стан)

Підлога у проходах кормових _____
гнойових _____

Характеристика внутрішнього планування будівлі _____

• _____
(наявність основних і підсобних приміщень, внутрішні розміри приміщення, розташування тварин, кількість і розміри
рядів, секцій, стійл, станків, боксів, ширина і довжина стійла, станка, секції, спосіб доїння і тип доїльної установки,
• _____
щільність розташування тварин у станках, секціях)

Годівниці _____
(матеріал, розміри, фронт годівлі на 1 голову, фронт напування

• _____
спосіб доставки і роздачі кормів, кратність годівлі)

Прив'язі _____
(тип, конструкція)

Вікна _____
(кількість, розміри, вид застосування, висота від підлоги, санітарний стан)

Штучне освітлення _____
(кількість ламп, вид світильників, загальна потужність (Вт)

Ворота і двері _____
(кількість, розміри, тип, утеплювач, санітарний стан)

Водопостачання _____
(джерело, система водопостачання, тип напувалок, навантаження на 1 напувалку)

Система прибирання гною: каналізація _____
(спосіб прибирання і транспортування гною до місця

зберігання, кратність прибирання, стан гнойових каналів, їх розміри)

Підстилка _____
(наявність, вид, витрати, місце зберігання)

Система вентиляції _____
(тип, обладнання, повітрообмін у приміщенні,

• _____
кількість та розміри витяжних і припливних каналів, наявність вентиляторів, їх потужність, санітарний стан)

Дезбар'єр _____

Санперепускник _____

Дезкилимки _____

Відповідність будівлі проєкту _____

Відповідність будівлі вимогам норм технологічного проєктування, БН і П,
ветеринарно-санітарним вимогам _____

Висновки _____

Пропозиції _____

Обстеження провели: 1. _____ (підпис)
2. _____ (підпис)
3. _____ (підпис)

Параметри мікроклімату відзначають за схемою представленою в таблиці 1.

Таблиця 1

Комплексна бальна оцінка мікроклімату тваринницького приміщення

№ п/п	Показники	Нормативні дані	Отримані результати
1	Тип приміщення		
2	Кількість тварин		
3	Середні показники:		
а	-жива маса, кг		
б	-продуктивність, кг		
4	Температура:		
а	-коливання, °C		
б	-середня:		
	°C		
	бали		
5	Вологість:		
а	-абсолютна, г/м³		
б	-відносна:		
	%		
	бали		
в	-дефіцит насиченості, г/м³		
г	-точка роси, °C		
6	Рух повітря:		
а	-катаіндекс, мкал·см²/с		
б	-швидкість руху повітря:		
	м/с		
	бали		
7	Природна освітленість:		
а	СК		
б	КПО, %		
в	люкс		
8	Штучна освітленість:		
а	Вт/м²		
б	люкс		
9	Газовий склад:		
а	-вуглекислий газ (CO₂), %		

б	-аміак (NH_3):		
	мг/м ³		
	бали		
в	-сірководень (H_2S), мг/м ³		
10	Бактеріальне забруднення:		
	тис.м.т./м ³		
	бали		
11	Сумарна оцінка мікроклімату, бали		
Висновок:			

Контрольні питання:

1. Санітарно-гігієнічне значення температури повітря та її роль в теплообміні організму тварин.
2. Прилади, які використовують для вимірювання температури повітря.
3. Термометри спеціальних конструкцій. Принцип їх роботи.
4. Будова та принцип роботи термографа.
5. Порядок вимірювання температури повітря в тваринницьких приміщеннях.
6. Температурний оптимум для різних видів та статеві-вікових груп тварин.
7. Якими приладами визначають вологість повітря?
8. Принцип дії психрометрів і гігрометрів.
9. За якою формулою розраховують абсолютну вологість при визначенні її психрометром Августа?
10. За якою формулою розраховують абсолютну вологість при визначенні її психрометром Ассмана?
11. Яка буде відносна вологість при однакових показаннях «сухого» і «вологого» термометрів?
12. Як змінюється відносна вологість повітря при збільшенні різниці між показаннями «сухого» і «вологого» термометрів?
13. У чому полягає перевага аспіраційного психрометра перед статичним?
14. Правила роботи з психрометром Августа і Ассмана.
15. Які є одиниці вимірювання тиску?
16. Поясніть будову і принцип дії барометра-анероїда та барографа.
17. Яке практичне значення має вимірювання атмосферного тиску?
18. Як і чому змінюється атмосферний тиск перед гарною погодою, перед дощем?
19. Якими приладами вимірюють великі (вище 0,5 м/с) швидкості руху повітря? Принцип їх дії.
20. Якими приладами вимірюють малі швидкості руху повітря? Принцип їх дії.

21. «Роза вітрів», її значення. Правила графічного зображення «рози вітрів».
22. Санітарно-гігієнічне значення швидкості руху повітря.
23. Що таке фактор кататермометра, індекс кататермометра?
24. Норми швидкості руху повітря у приміщеннях.

Заняття 2

Тема: Санітарно-гігієнічні вимоги до кормів і питної води.

Мета: Провести санітарно-гігієнічну оцінку кормів та годівлі тварин. Провести санітарно-топографічне обстеження вододжерела та органолептичну оцінку води на фермі.

Матеріальне забезпечення: Термометри, скляні колби об'ємом 250мл, скляний циліндр висотою 45см, дротина з кільцем, лінійка, ботанічний атлас.

Місце проведення практики: Територія, кормовий двір, пасовище навчально-науково-виробничої клініки ЗВО «ПДУ», річка Мукша.

Провести санітарно-гігієнічну оцінку кормів та годівлі тварин (стан кормового двору, зберігання різних видів кормів, способів приготування кормів до згодовування та їх подачу до годівниць, визначення якості різних видів кормів органолептичним методом). Провести визначення наявності отруйних рослин у сіні та на пасовищі за клінічними ознаками, згідно схематичної класифікації М. В. Демчука зі співавт. (1994), табл.2.

Таблиця 2

Визначення отруйних рослин на пасовищах або в сіні за ознаками зумовленого ними захворювання

Основні клінічні ознаки							
Ураження центральної нервової системи				Без ураження центральної нервової системи			
Збудження цнс		Пригнічення цнс		Дія на функції органів травлення		Дія на функції інших органів	
Лише збудження	Збудження та ін.ознаки	Лише пригнічення	Пригнічення та ін.ознаки	Лише травлення	Травлення і дихання	Лише на серце	На печінку
Омег	Полин	Чистотіл	Кірказон	Проліска	Гірчиця	Конвалія	Люпин
Беладонна	Багно звичайне	Бутень	Сокирки польові	Молочай	Сухоребрик	Горицвіт	Жовтозілля
Блекота	Жовтеці	Хвощі	Чемериця	Кукіль	Жеруха	Вороняче око	Геліотроп
Дурман	Анемона	Пажитниця	Аконіт	Паслін	Жовтушник	Наперстянка	
Цикута отруйна	Калужниця	Мак	Сухоцвіт	Звіробій			
		Болиголов		Берізка			
		Собача петрушка					

Провести за схемою 2 санітарно-топографічне обстеження вододжерела (річка Мукша), водопійного інвентарю, дати органолептичну оцінку води.

Звернути увагу на організацію напування у літній пасовищний період утримання худоби.

Схема 2

Санітарно-топографічне обстеження річки (струмка):

- адреса і назва річки, звідки вона бере свій початок і куди впадає, які притоки впадають в неї;
- розміри (ширина) її на час обстеження і в період паводку, висота підйому води;
- тривалість весняного паводку, чи пересихає річка влітку і перемерзає зимою, чи вливаються в неї джерела;
- характер рельєфу оточуючої місцевості, стан дна річки;
- стан берегів річки (спадні і покриті рослинністю чи обривисті)
- на якій відстані від берега розташовані житлові будинки, тваринницькі ферми, промислові підприємства, особливо ті, що переробляють тваринницьку сировину, звалища сміття, гноєсховища, вбиральні та ін.;
- чи є гребля або загата (її обладнання, матеріали, призначення);
- можливість забруднення річки стоками промислових підприємств, тваринницьких ферм, хімічних заводів;
- водовикористання річки і для яких потреб: промислових, господарських, питних, поїння тварин, протипожежних та інших;
- якщо проводиться водозабір, то на якій відстані від можливих джерел забруднення.

Контрольні питання.

1. Навести класифікацію природних вододжерел.
2. Санітарно-гігієнічні вимоги до питної води.
3. Можливі джерела забруднення води.
4. Порядок проведення санітарно-топографічного обстеження вододжерела.
5. Порядок відбору і доставки проб води для лабораторного дослідження.
6. Як визначаються фізичні властивості води (температура, запах, смак, колір, прозорість, каламутність, сухий залишок)?
7. Фактори, що обумовлюють зміни фізичних показників води і вимоги до них згідно ДСан Н і П 2.2.4-171-10.
8. Назвати правила відбору для дослідження проб грубих кормів.
9. Назвати правила відбору для дослідження проб соковитих кормів.
10. Назвати правила відбору для дослідження проб концентрованих кормів.
11. Назвати основні правила відбору для дослідження проб кормових добавок (макух, шротів), кормів тваринного походження.

12. Назвати і деталізувати органолептичні показники доброякісного сіна, соломи, полови.
13. Назвати і деталізувати органолептичні показники доброякісного силосу, сінажу, браги, коренебульбоплодів.
14. Назвати і деталізувати органолептичні показники доброякісних концентрованих кормів (фуражного зерна, комбікормів, макух).
15. Назвіть відомі вам класифікації отруйних рослин.
16. Розкрийте суть технолого-гігієнічної класифікації отруйних і шкідливих рослин (за В.Ф.Матусевичем та ін.).
17. Охарактеризуйте класифікацію отруйних рослин за клінічними ознаками, згідно схеми М.В.Демчука зі співавт. (1994).

Заняття 3

Тема: Санітарна оцінка гнойового господарства, методів утилізації трупів тварин. Дезінфекція, дезінсекція, дератизація - організація і проведення в умовах господарства.

Мета: Провести санітарно-гігієнічне обстеження приміщень на предмет влаштування системи каналізації та зберігання гною в господарстві, розрахувати площу та ємкість гноєсховища. Провести розрахунок деззасобів, інсектицидів та ратицидів у робочих концентраціях для проведення дезінфекції, дезінсекції та дератизації приміщень.

Матеріальне забезпечення: рулетки, робочі зошити, ручки, калькулятори.

Місце проведення практики: Територія, тваринницькі приміщення, гноєсховище навчально-науково-виробничої клініки ЗВО «ПДУ».

Вказують метод прибирання гною та влаштування системи каналізації у приміщенні. Характеризують метод зберігання гною. Організацію, у випадку необхідності, біотермічного знезараження гною. Розраховують потребу тварин у підстилці і характеризують останню.

Розраховують площу і ємкість гноєсховища.

$$F = \frac{m \cdot g \cdot n}{h \cdot j}$$

де: F - площа гноєсховища (м²);

m- кількість тварин (голів);

g- кількість гною від однієї тварини за добу (кг);

n - термін зберігання гною (дів);

h- висота бурта вкладання гною (м);

j- об'ємна маса гною (кг/м³).

Кількість гною від однієї тварини за добу визначають за формулою:

$$g = g_e + g_{\text{п}}$$

де: g_e - кількість екскрементів;

$g_{\text{п}}$ - кількість підстилки на 1 тварину.

Об'ємна маса (ρ) гною складає при механічних системах видалення (кг/м^3): свинячого - 900; великої рогатої худоби - 700; овечого - 600; пташиного - 800. При утриманні на глибокій підстилці: великої рогатої худоби - 500; овечого - 450; пташиного - 550. При гідравлічних системах видалення свиней - 1100; великої рогатої худоби - 1000.

Розрахувати необхідну кількість деззасобів для проведення дезінфекції виходячи з конкретного приміщення, яке досліджував студент. Норми витрат деззасобів методом миття і поливання 0,5 - 1 л/ м^2 площі, для обробки аеросуспензіями - 200 мл/ м^2 , а при аерозольній дезінфекції - 20 мл/ м^3 .

Розрахувати дозу інсектицидних засобів для проведення винищувальної дезінсекції і характеризують організацію останньої на фермі (виходячи з завдання). Інсектицидні препарати випускають у чистому вигляді з вмістом 100% активної речовини (АР), або у вигляді технічних препаратів, концентратів, емульсій з різним вмістом АР. Дозування цих препаратів проводиться з розрахунку на вміст АР: $x = (A \times B) : C$

де x - доза препарату для приготування робочого розчину, г;

A - робоча концентрація розчину, %;

B - об'єм розчину для дезінсекції, мл;

C - відсотковий вміст АР у препараті, %.

Розкрити порядок організації та проведення дератизації у досліджуваному приміщенні безпriadним методом або ж з використанням приладу.

Контрольні питання.

1. Поняття про гнойове господарство та методи зберігання гною.
2. Види гноєсховищ. Принцип розрахунку площі гноєсховища.
3. Суть і правила біотермічного знезараження гною.
4. Дегельмінтизація гною.
5. Суть переробки гною в біогаз.
6. Методи утилізації трупів та їх санітарно-гігієнічна та господарсько-економічна оцінка.
7. Застосування утилізації трупів методом спалювання.

8. Суть утилізації трупів тварин в біотермічних ямах.
9. Дезінфекція. Значення і складові частини заходів при проведенні дезінфекції.
10. Основні види дезінфекції, їх суть.
11. Характеристика основних засобів і методів дезінфекції.
12. Основні технічні засоби для проведення дезінфекції.
13. Що розуміють під дезінсекцією? Види дезінсекції.
14. Найбільш поширені препарати для дезінсекції?
15. Що розуміють під дератизацією? Види і методи дератизації.
16. Засоби для дератизації приміщень. Найбільш поширені препарати для дератизації?

Методичне забезпечення

1. Методичні рекомендації до практичних занять і самостійного вивчення дисципліни «Гігієна тварин і ветеринарна санітарія» до розділу: «Санітарно-гігієнічні вимоги до повітря тваринницьких приміщень» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 211 «Ветеринарна медицина». Світлана Лайтер-Москалюк Кам'янець-Подільський: ПДАТУ, 2019. 82 с.
2. Методичні рекомендації для виконання індивідуального завдання здобувачами вищої освіти з навчальної дисципліни «ветеринарна санітарія і гігієна тварин» спеціальності 211 "ветеринарна медицина" дисципліни «гігієна тварин» для 204 «технологія виробництва і переробки продукції тваринництва» / С.В. Лайтер-Москалюк. Кам'янець-Подільський: ПДАТУ, 2020. 31 с.
3. Методичні рекомендації до практичних занять і самостійного вивчення дисципліни «Гігієна тварин і ветеринарна санітарія» до розділу: «Ветеринарно-санітарні заходи у тваринництві» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 211 «Ветеринарна медицина». Світлана Лайтер-Москалюк Кам'янець-Подільський: ЗВО «ПДУ», 2024. 50 с.
4. Методичні рекомендації до лабораторно-практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Ветеринарна токсикологія» розділ: «Фітотоксикози тварин» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 211 «Ветеринарна медицина». Світлана Лайтер-Москалюк Кам'янець-Подільський: ЗВО «ПДУ», 2023. 38 с.
5. Методичні рекомендації до лабораторно-практичних занять і самостійного вивчення дисципліни «Гігієна тварин і ветеринарна санітарія» до розділу: «Санітарно-гігієнічна оцінка води» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 211 «Ветеринарна медицина». Світлана Лайтер-Москалюк Кам'янець-Подільський: ЗВО «ПДУ», 2024. 44 с.
6. Методичні рекомендації до практичних занять і самостійного вивчення дисципліни «Гігієна тварин і ветеринарна санітарія» до розділу: «Санітарно-гігієнічні вимоги до кормів» для студентів спеціальності 211 «Ветеринарна медицина». Антоніна Решетник, Світлана Лайтер-Москалюк Кам'янець-Подільський: ПДАТУ, 2018. 22 с.

Рекомендована література

1. Гігієна тварин /М.В. Демчук, М.В. Чорний, М.П. Високос, Я.С. Павлюк; За ред.. М.В. Демчука. -К.:Урожай,1996.-384с
2. Гігієна тварин: Практикум /М.В. Демчук, Й.В. Андрусишин, Є.С. Гаврилець та ін.; За ред.. М.В. Демчука.-К.: Вид-во «Сільгоспосвіта»,1994.-328с.
3. Демчук М.В., Чорний М.В., Захаренко М.О., Високос М.П. /Гігієна тварин: Підручник. Друге видання.-Харків: Еспада, 2006.-520с.
4. Практикум для лабораторно-практичних занять з гігієни тварин. /Високос М.П., Чорний М.В., Захаренко М.О.- Харків: Еспада,2003. -218с.
5. Засєкін Д.А., Поляковський В.М., Соломон В.В. Санітарні норми для тваринницьких та переробних підприємств України. навч.посіб. К.: «Центр учбової літератури», 2015, 400с.
6. Повозніков М.Г., Решетник А.О. Утримання та гігієна свиней. Навч.посіб. Кам'янець-Подільський: ПП Зволейко Д.Г., 2017. 272с.

ЗМІСТ

Вступ.	3
Санітарно-гігієнічна оцінка території тваринницької ферми та конкретного тваринницького приміщення.	4
Санітарно-гігієнічні вимоги до кормів і питної води.	8
Санітарна оцінка гнойового господарства, методів утилізації трупів тварин. Дезінфекція, дезінсекція, дератизація - організація і проведення в умовах господарства.	10
Методичне забезпечення.	13
Рекомендована література.	14

Методичні рекомендації до виконання програми навчальної практики з дисципліни «Гігієна тварин і ветеринарна санітарія» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 211 (Н6) «Ветеринарна медицина. Світлана ЛАЙТЕР-МОСКАЛЮК Кам'янець-Подільський: ЗВО «ПДУ», 2025. 14 с.

Заклад вищої освіти « Подільський державний університет»,
вул. Шевченка, 12,
м. Кам'янець-Подільський, Хмельницька обл., 32300